

Podziękowania

Serdecznie dziękuję Łukaszowi Ławickiemu za cenne uwagi do pierwszej wersji tekstu.

Summary

On 15th January 2007 a subadult male of Pine Grosbeak was recorded in the Miechowice Forest near Bytom (Silesian voivodship, Southern Poland). It is the first record of this species in area of Silesia since 1924. The record was accepted by the Polish Avifaunistic Commission.

Literatura

- BirdLife International 2004. Birds in Europe, population estimates, trends and conservation status. *BirdLife Conserv. Ser.* 12: I-XXIV, 1-374.
- Dyrzc A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska. Monografia faunistyczna. Uniwersytet Wrocławski, Zakład Ekologii Ptaków, Wrocław.
- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2002. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2001. *Notatki orn.* 43: 177-195.
- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2004. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2003. *Notatki orn.* 45: 169-194.
- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2005. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2004. *Notatki orn.* 46: 157-178.
- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2006. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2005. *Notatki orn.* 47: 97-124.
- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2007. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2006. *Notatki orn.* 48: 107-136.
- Pennington M. G., Meek E.R. 2006. The 'Northern Bullfinch' invasion of Autumn 2004. *Br. Birds* 99: 2-24.
- Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność. PWN, Warszawa.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław.
- Vavřík M. 2002. Zpráva Faunistické Komise ČSO za období 1999-2001. *Zprávy česk. Spol. orn.* 55: 3-16.

Szymon Beuch

ul. Nickla 27/6, 41-923 Bytom, e-mail: szymon.beuch@gmail.com

Pierwsze stwierdzenie mewy cienkodziobej *Larus genei* w województwie śląskim

The first record of Slender-billed Gull *Larus genei* in Silesian voivodship

W dniu 30 VIII 2011 roku podczas prowadzenia obserwacji ptaków na stawach hodowlanych w Okołowicach, gm. Koniecpol, powiat częstochowski, obserwowałem młodocianą mewę cienkodziobą *Larus genei*. Ptaka zauważyłem w stadzie śmieszek *Larus ridibundus*. W trakcie obserwacji trwającej około 5 minut, w dobrych warunkach atmosferycznych, mewa cienkodzioba spłoszyła się wraz ze śmieszkami i odleciała w kierunku południowym po czym zniknęła z pola widzenia.

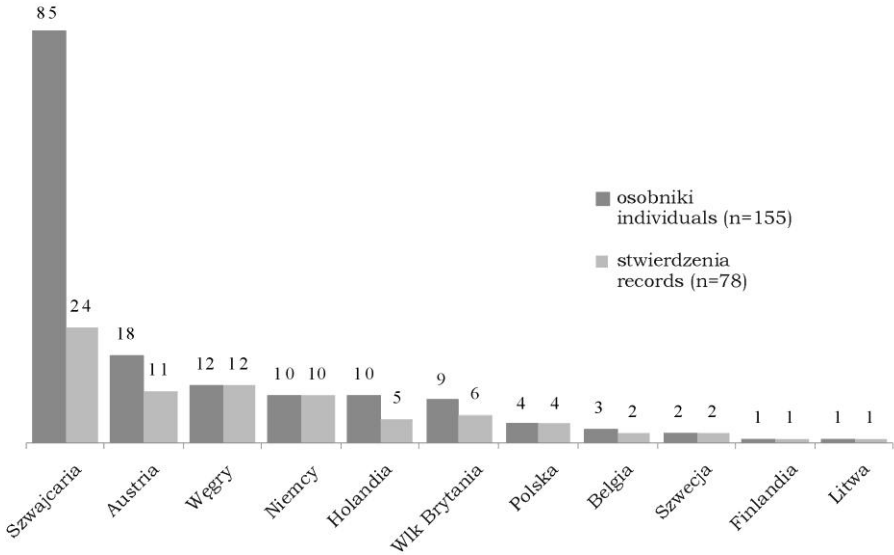
Mimo późniejszych poszukiwań ptaka już nie widziano. Obserwacji dokonanałem w godzinach popołudniowych, za pomocą lornetki 10x40 i wykonałem zdjęcie dokumentacyjne (fot. 1, str. 131). Obserwacja została zaakceptowana przez Komisję Faunistyczną SO PTZool. (orzeczenie nr 11825).

Obserwowana mewa wielkością zbliżona była do mewy siwej *Larus canus*. Skrzydła były wyraźnie szersze i dłuższe niż u śmieszki. U ptaka w locie głowa była słabo wyodrębniona z bardzo wydłużoną nasadą dzioba co nadawało sylwetce „torpedowaty” kształt z charakterystycznie „zgarbionym” grzbietem. Sposób lotu tego osobnika był podobny do obserwowanych obok w locie osobników mewy białogłowej *Larus cachinnans*. W upierzeniu głowy i spodu ciała dominowało białawe ubarwienie. Cechą charakterystyczną była opierzona nasada górnej części dzioba sięgająca dalej w stosunku do żuchwy. Za ciemnym okiem wyraźnie odcinającym się od białego ubarwienia głowy była zauważalna, choć słabo zaakcentowana, ciemna plamka uszna. Górna i dolna część grzbietu, przedni brzeg skrzydła oraz wewnętrzne małe pokrywy były jasnoszare. Średnie i częściowo duże pokrywy skrzydła miały kolor jasnobrazowy. Podobnie jak u śmieszki na zewnętrznej krawędzi skrzydła widać było wyraźny biały „klin” obejmujący 3 lub 4 zewnętrzne lotki I-rzędu, pokrywy pierwszorzędowe oraz skrzydełko. Pozostałe lotki I-rzędu oraz pokrywy pierwszorzędowe były ciemniejsze i kontrastowały z białym „klinem”. Zakończenia zewnętrznych lotek I-rzędu były czarniawe. Kuper, pokrywy nadogonowe były białe, a zakończenia białych sterówek ciemne. Dziób i nogi jasnopomarańczowe.

Obszar lęgowy mewy cienkodziobej w Europie obejmuje basen Morza Śródziemnego i Czarnego, gdzie jej populacja jest oceniana na poziomie 37–56 tys. par co stanowi 25–49% populacji światowej. Najliczniej występuje na Ukrainie 25–40 tys. par, a ponadto w Turcji 3,8–5,5 tys. par, Rosji 2–5 tys. par, we Włoszech do 3,9 tys. par, Hiszpanii 800–900 par, Francji do 877 par i Azerbejdżanie 250–300 par. Populacja czarnomorska najczęściej zimuje w Grecji, Turcji i Albanii natomiast ptaki z lęgowisk śródziemnomorskich zimują najczęściej na wybrzeżach Atlantyku w północno-zachodniej Afryce (Olsen i Larsson 2004).

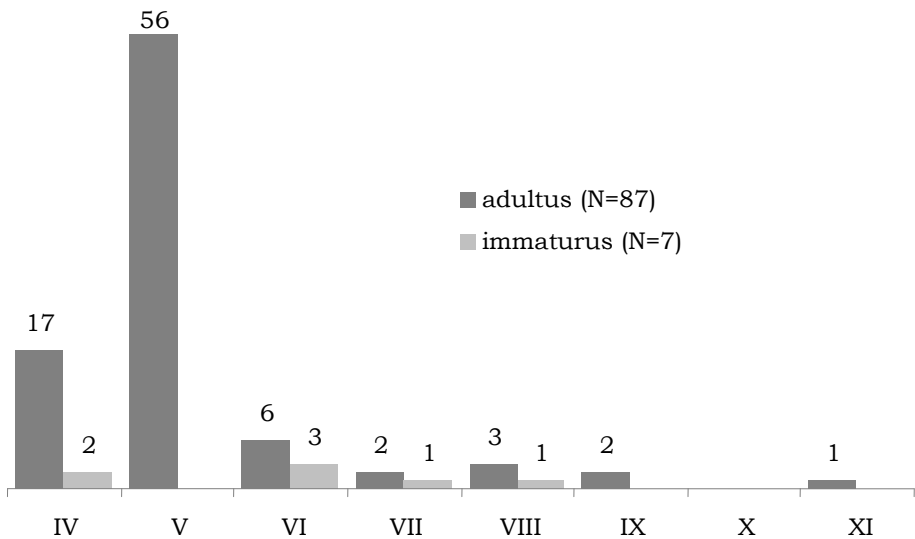
Na północ od arealu lęgowego zalatuje wyjątkowo. Przykładem są rzadkie stwierdzenia z Austrii, Niemiec, Węgier, Holandii, Belgii, Szwecji, Finlandii, Litwy i Polski. Wyjątkiem jest Szwajcaria gdzie do 2009 roku w 24 stwierdzeniach widziano 85 ptaków (Vallotton i Piot 2009). Liczbę obserwowanych osobników, ilości stwierdzeń, strukturę wiekową oraz rozkład czasowy przedstawiają wykresy opracowane na podstawie raportów europejskich Komisji Rzadkości.

Pojawy mewy cienkodziobej na północ od arealu lęgowego przypadają najczęściej na kwiecień i maj (Ottens 2006). W Polsce mewa cienkodzioba obserwowana była dotychczas trzykrotnie: 21 V 1998 roku w Brzostowie nad Biebrzą (Tomiałojć i Stawarczyk 2003), 31 IV – 01 V 2008 roku na stawach Przeręb koło Zatora, woj. małopolskie (Malczyk i in. 2009) oraz 01 V 2008 roku w Górkach, woj. świętokrzyskie (Komisja

Rycina 1. Liczba stwierdzeń mewy cienkodziobej w krajach położonych na północ od europejskich lęgów do roku 2009

Figure 1. Number of records of Slender-billed Gull in countries north from European breeding area till the 2009

Rycina 2. Miesięczny rozkład pojawów dorosłych i młodocianych osobników w krajach położonych na północ od europejskich lęgów, do roku 2009

Figure 2. Monthly distribution of records of adults and young Slender-billed Gull in countries north from European breeding area till the 2009

Faunistyczna SO PTZool. 2009). Wszystkie te obserwacje dotyczyły osobników dorosłych, które prawdopodobnie „przestrzeliły” migrację z zimowisk na miejsca lęgowe. Obserwacja z Okołowic po raz pierwszy dotyczy osobnika młodego, w pierwszym roku życia, w trakcie dyspersji pólęgowej.

Podziękowania

Podziękowania składam Stanisławowi Czyżowi za merytoryczne uwagi do pracy.

Summary

On 30th August 2011 during birdwatching at the fishponds Okołowice (Koniecpol commune, Silesian voivodship, Southern Poland) was recorded one juvenile bird. The observation has been accepted by the Polish Avifaunistic Commission as a fourth record of this species in Poland.

Literatura

- Komisja Faunistyczna SO PTZool. 2009. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2008. *Notatki orn.* 50:111–142
- Malczyk P., Kajzer Z., Ławicki Ł., Rubacha S., 2009. Drugie stwierdzenie mewy cienkodziobej *Larus genei* w Polsce. *Notatki orn.* 50: 48–50.
- Olsen K. M., Larsson H. 2004. Gulls of Europe, Asia and North America. 2nd Edition. Christopher Helm, London.
- Ottens G. 2006. Extralimital occurrence of Slender-billed Gull in Europe. *Dutch Birding* 28: 69–78.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław.
- Vallotton L., Piot B. 2008. Oiseaux rares et observations inhabituelles en Suisse en 2007. 17e rapport de la Commission de l'avifaune suisse. *Nos Oiseaux* 55: 239–256.

Grzegorz Kaczorowski
Pukarzewo 40a, 97-532 Żytno, e-mail: avespuke@wp.pl

Obserwacje morneli *Charadrius morinellus* w Karkonoszach (Karkonoski Park Narodowy)

Observations of Dotterel *Charadrius morinellus* in the Giant Mountains
(The Karkonosze National Park)

Mornel *Charadrius morinellus* z rodziny siewkowatych *Charadriidae* jest w Polsce skrajnie rzadkim gatunkiem, sporadycznie zalatującym i gnieźdzącym się tylko wyjątkowo (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Główny zasięg gatunku obejmuje północną Europę oraz Azję Północną i Azję Centralną. U mornela występuje tzw. odwrócony dymorfizm płciowy – samice są bardziej intensywnie ubarwione od samców. Samce też sprawują większość lub całość opieki rodzicielskiej. Gniazda mornela umieszczają wśród niskiej roślinności lub na gołej ziemi, często w płytkim zagłębieniu (Cramp i Simmons 1983). W Polsce mornel gniazduje na górskich łąkach i torfowiskach powyżej górnej granicy lasu, w siedliskach podobnych do północnej tundry w Karpatach i Karkonoszach.